

MINISTERUL MEDIULUI,
APELOR ȘI PĂDURILOR

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Tinovul de poveste

Daniela Mogîldea

Personaje din poveste

Sphagnum
Mușchi de turbă

Pyrrhosoma nymphula
Libelula roșie

Calluna vulgaris
Iarba neagră

Dactylorhiza cordigera
Orhideea inimii

Galerina paludosa
Clopoțelul de mușchi

Eriophorum vaginatum
Bumbăcărița

Working together for a **green**, **competitive** and **inclusive** Europe

www.eeagrantsmediu.ro

Anthocharis cardamines
Aurora de primăvară

Betula
Mesteacăn

Salix caprea
Salcie caprească

Pyrola rotundifolia
Perișor

Imaginile din text au fost prelucrate cu softul LunaPic

Într-o zi s-a întâmplat și asta! Ecranul telefoanelor s-a înnegrit. Nu că nu aveau semnal, pur și simplu nu funcționau! Copii se uitau unul la altul, descumpăniți. Era un amestec de mirare și frică în ochii lor. Minute bune au încercat înfrigurați să își dea seama ce se întâmplă. Zeci de întrebări le treceau prin cap: Oare se întâmplă cu toate telefoanele la fel? Dacă nu mai funcționa nimic, nici un telefon, nici un calculator? Deși nu o spuneau tare, cu toții erau îngroziți de posibilitatea asta. Cu cât trecea timpul mai mult, cu atât o agitație stranie punea stăpânire pe ei. Au încercat să schimbe câteva vorbe, ba unii chiar au schițat câteva glume, dar cu toții simțeau că ceva le lipsește! Și, deși stăteau unul lângă altul, se simțeau din ce în ce mai singuri... Gata cu postările! Gata cu chat-urile, cu viața lor on-line perfectă! E oare posibil? se întrebau. Toată lumea lor s-a prăbușit atât de ușor? Realitatea asta durea. Li se părea că întreaga planetă s-a oprit în loc.

Dar chiar dacă nu vedeau, viața pulsa în continuare în jurul lor așa cum făcuse și până atunci.

Ceata de copii se risipi. Grupuri mici fugiră încolo și încoace căutând ajutor. Probabil unii l-au și primit. Nu știu... Nu i-am urmărit pe toți. Doar trei mi-au atras atenția. Aura, o fată foarte frumoasă, cu chipul ascuns după un strat gros de machiaj, Ana, fata delicată, care nu-și găsea locul nicăieri, dar se lipise de acest grup pentru că se ascunde perfect între ei și liderul lor, Mircea, cel care le știa pe toate. El era cel mai tare! Orice îl întrebai, găsea răspunsul imediat. Avea informațiile la degetul lui mare, un click și gata, rezolva!

– Trebuia să rămânem în mall, se tângui Aura.

- Mai bine rămâneam să facem proiectul la biologie, spuse Ana.

- De ce? Și așa o să ne lase repetenți. Are ceva cu noi, zise Aura.

După ce se învârti pe loc câteva minute încercând să-și dea seama unde sunt și pe unde au venit, Mircea zise sigur pe el:

- Hai mai repede, să vedem ce e cu telefoanele astea! Pe aici! Precis pe aici am venit!

Era complet derutat. Ce ar mai fi dat acum să intre pe Maps. Ajunseseră aici mergând cu ochii în telefoane, ca toți de altfel și el nu avea nici cea mai mică idee pe unde să se întoarcă. Dar, așa cum îi stă în fire, Mircea merse hotărât tot înainte. Dacă el nu știa, atunci cine?

Cei trei porniră în goană spre oraș, sau cel puțin așa credeau.

După o jumătate de oră de hoinărit, timp în care au butonat continuu telefoanele, s-au oprit pe un deal abia trăgându-și răsuflarea. Nici urmă de oraș. Nici ceilalți copii nu se mai vedeau.

- Am nevoie de o mașină, spuse Aura cu răsuflarea întretăiată.

- Orice numai să nu mai merg atât! răspunse și Ana.

S-ar fi plâns și Mircea, dar nu putea, că el e băiat puternic și sportiv. E campion la Fifa 23.

Trebuiau să meargă mai departe, nu aveau încotro. S-au odihnit un pic și au pornit la drum. După ce au trecut de o pădure, peisajul din față s-a schimbat brusc, dar ei nu au băgat de seamă, erau ocupați cu telefoanele lor. Deodată au simțit ceva moale sub tălpi și au auzit plescăitul pașilor, dar nu s-au oprit. Picioarele li s-au afundat în ceva ce părea o pernă verde, mult prea pufoasă și udă. Abia atunci și-au ridicat privirile din telefoane. Nu puteau înainta. Apa le-a năvălit în încălțăminte. Au încercat în zadar să iasă. Furia îi cuprindea numai la gândul că-și strică adidașii lor de firmă. Dar cu cât încercau mai mult să iasă, cu atât picioarele li se afundau mai adânc. Simțeau cum panica ia locul furiei, crește tot mai mare și le invadează trupurile. Se smuceau tot mai tare, se zbăteau, strigau, dar simțeau cum se afundă și mai mult.

În apa rece de dedesubt, printre firele de *Sphagnum*¹, chiar sub picioarele lor, timpul s-a oprit. Plante, semințe, insecte, spori, chiar și granule mici de polen au încremenit în timp, așteptând adormite să fie descoperite, unele chiar după sute de ani.

Bătrânul și înțeleptul mușchi, *Sphagnum* răsă ușor, unduindu-și barba verde și stufoasă, privind la copii care erau captivi, ca trei găzulițe, în picurii strălucitori de *Drosera*², alintată de prieteni Roua cerului. Molidul³, care moțâia la margine de pădure, se trezi de vacarmul făcut de copii. În mlaștină și în pădure plantele răspândeau vestea, trimițând mesaje chimice⁴ secrete, doar de suratele lor știute, păsările ciripeau și ele și în curând întreaga mlaștină și pădurea de alături afluă că trei pui de om s-au împotmolit în tinov. Cu mic cu mare, gâze de toate felurile, arici, iepuri, un porc mistreț, chiar și sfioasa căprioară au venit la marginea mlaștinii să-i vadă.

1 Mușchi de turbărie

2 Plantă carnivoră care se găsește doar în mlaștină. Frunzele plantei sunt acoperite de perișori care secretă o substanță lipicioasă care se acumulează în capătul distal sub forma unor picături. În aceste picături se prind insectele.

3 Molid - *Picea abies*

4 Plantele eliberează compuși organici volatili care semnalizează plantelor din jur un pericol.

Un păianjen s-a urcat pe o tulpiniță de *Dactylorhiza cordigera*⁵ (orhidea inimii) să vadă mai bine. Aura văzuse orhideea și se minunase de frumusețea ei, dar își pierduse interesul repede când și-a amintit ca nu are cum să o posteze.

– De sute de ani, spuse ușor înțeleptul *Sphagnum*, mulți oameni s-au rătăcit aici, dar copiii aceștia au ceva... ca și cum...

– Nu văd nimic? adaugă păianjenul privind-o curios pe Ana, cu toți ocelii lui.

– Ca și cum nu ar fi aici, adaugă *Sphagnum*.

Dar în clipa aceea, ceva se întâmplă cu Ana. Mirosul acela pătrunzător de mușchi amestecat cu cel de rășinoase o purtă departe, departe în timp. Închise ochii. O amintire, demult uitată, înflori. Să fi avut doi sau trei anișori... Mama ei mergea ținând-o în brațe. Anei îi plăcea legănatul acela ușor al pașilor mamei și bătaia ritmică a inimii ei. Era cald și bine în brațe la ea. Doar aerul răcoros și mirosul acela pătrunzător o țineau trează. Când mama ei s-a oprit, a văzut în

ochii ei albaștrii verdele fraged al mușchiului de turbărie. Era atâta pace pe fața mamei ei și atâta pace în sufletul ei de copil. Și pacea aceea reveni, încet, încet ca o mângâiere. Cu ochii închiși trase adânc aer în piept. Simțea cum firele de mușchi și firele subțiri de ciuperci⁶ se încolăcesc și îi învăluie picioarele.

Deschise ochii și văzu întreaga frumusețe din jurul ei, de parcă acum s-ar fi trezit. Privi păianjenul din fața ei care părea că o studiază. Și deodată, fata îl auzi! Oare își pierduse mințile? Păianjenul vorbea cu covorul ăsta verde! Nu, nu, nu! Nu are cum! Se uită țintă la păianjen. Păianjenul se uită țintă la ea și îl auzi țipând cât îl ținea gura:

⁵ Numele acestei specii *cordigera* provine de la cuvântul grecesc Kardia care face referire la forma de inimioară a petalei de jos.

⁶ hife- filamentele subțiri din care este format corpul ciupercii.

- Mă vedeeeee!

Îl vedea cum coboară pe tulpină în jos, cât putea de repede, cu picioarele lui lungi. I se făcu tare frică. Țipă și ea și dezechilibrându-se căzu pe perna verde. Mușchiul îi mângâie palmele. Era așa moale... Simțea cum se mișcă ritmic de parcă întreg covorul verde de mușchi respira la unison.

Asta nu s-a mai întâmplat de mult, tare de mult. Pe atunci oamenii, plantele și animale se înțelegeau și trăiau în armonie, se gândi *Sphagnum* și adresându-se fetei spuse:

- Liniștește-te, dragă fată! Nu îți face nimic!

- Cine vorbește? întrebă fata.

- Eu! spuse mușchiul.

- Cine ești tu? întrebă Ana.

- Eu sunt *Sphagnum*, sunt mușchiul de turbărie, răspuse el.

O libelulă trecu în zbor cu o viteză fenomenală⁷. Se opri uimită în aer privind la cei trei, apoi viră brusc la dreapta. Da, oameni mai văzuse. Zbură repede spre un ochi de apă. Avea emoții să nu cumva să dispară. Fără el nu poate trăi. Dar *Sphagnum* știe și are grijă.

- Ce libelulă frumoasă! Oare cum s-o numi? se întrebă fata.

- Este *Pyrrhosoma nymphula*⁸, răspuse *Sphagnum*.

Fata se uită în jur. Întreagă natură fremăta de viață!

⁷ Libelulele mari pot zbura cu 40-48 km/h. Ele pot zbura înainte și lateral și chiar înapoi, cu spatele.

⁸ Specie de libelulă găsită în mlaștina

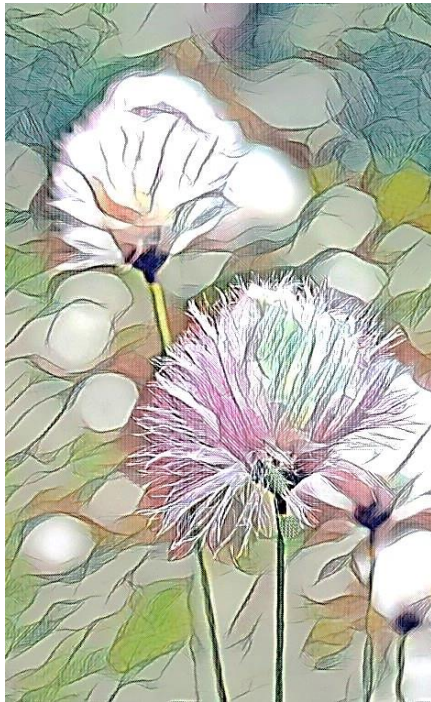

- Floricelele mov din dreapta ta se numesc *Calluna vulgaris*, continuă *Sphagnum* să-și prezinte prietenii.

O ciupercuță, pe numele ei, *Galerina paludosa*⁹, își scutură capul ca un clopoțel și un praf fin (spori¹⁰) strălucii în bătaia soarelui. Planta, pe care toți o strigau Bumbăcărița, stând lângă ciupercuță, strănută! Așa i se întâmplă de fiecare dată când *Galerina* își scutura capul.

Puful alb din cap îi zbură în vânt¹¹.

- Na, c-au zburat!
spuse ea uitându-se după semințele prinse de puf.

- Să fie cu noroc! zise ciupercuța.

Semințele zburară departe, împreună cu sporii de ciupercă, sperând să găsească un sol prielnic unde să crească.

- Așa am venit și eu spuse *Sphagnum*, de la sute de kilometri depărtare¹². Mi-a fost drag locul ăsta! Solul umed m-a luat în brațele lui și m-a crescut mare, adăugă el.

Un fluture cu aripile înmuiate în portocaliu, pe

9 Specie de ciupercă care crește în *Sphagnum* numită și Clopoțelul de mușchi

10 Spori- celule reproducătoare ale unor organisme: fungi, mușchi, ferigi

11 Anemocoria – dispersia semințelor/ sporilor cu ajutorul vântului.

12 Mici și usori, sporii fie de ciuperci sau de mușchi călătoresc și sute de kilometri până găsesc un loc propice.

numele lui de scenă Aurora de primăvară (*Anthocharis cardamines*), ce trecea în zbor, se apropie de copii să îi vadă. Se opri pe umărul Anei să asculte și el ce povestea *Sphagnum*-ului.

– Ești demult aici? întrebă el curios pe *Sphagnum*.

– Demuuuult... Am sute de ani, răspuse mușchiul. Am văzut și am trăit multe până acum, zise el.

– Ce bătrân ești! se miră fluturașul. El abia ieșise de dimineață dintr-un cocon¹³.

– În alte locuri sunt bunici de-ai mei care trăiesc de mii de ani, adăugă *Sphagnum*.

– Frate Codru, dar tare s-a mai îngreunat aerul, spuse deodată *Sphagnum*.

Și Codrul trase puternic aer în piept. Pădurea întreagă parcă crescuse în dimensiuni.

– Așa este. O fi un foc pe undeva, spuse Codrul și se înfioră numai la gândul acesta. De când cu ultimul incendiu, pădurea stătea mereu în alertă. Animalele din jur se pitulară speriate. Până și florile își închiseră petalele. Molizii din pădure fremătau îngrijorați, iar mestecenii¹⁴ din tinov, cu trupurile lor zvelte și albe, începură să-și agite frunzele mici ca niște bănuți. Păsările se înălțară sus de tot, să vadă mai bine, dar nici urmă de foc! Pădurea răsuflă ușurată.

– Probabil e din oraș, spuse Codrul.

Tinov și Pădure, ca doi plămâni uriași respirau aerul greu¹⁵, îl purificau și-l trimiteau

13 Cocon- înveliș protector din fibre foarte subțiri în care crisalida se transformă în fluture.

14 Specii de copaci care fac parte din genul *Betula*, care pot fi întâlniți în mlaștini.

15 Tinovul și pădurea sunt două ecosisteme care au capacitatea de a filtra aerul și de a stoca cantități uriașe de CO₂.

înapoi spre animale și oameni. Deși încă mai păstra urmele negre și dureroase ale focului care a trecut, Pădurea nu le purta pică oamenilor.

– Când a fost foc? Cine a dat foc? întrebă o broscuță ascunsă pe jumătate.

– Era într-o zi călduroasă de vară. Nu știu dacă omul care a lăsat focul aprins la marginea pădurii dorea să folosească terenul sau a fost doar nepăsător. Cert este că dogoarea focului a cuprins rapid pădurea. Focul aprig a mistuit tot în cale, cu o lăcomie de nemaivăzut! Animalele au fugit speriate către spre mine știind câtă apă e aici.

– Și copiii...îi aminti pădurea.

– Doi copii strângeau ciuperci, fragi și mure din pădure și când au văzut toată forfota, au alergat și ei odată cu vietățile pădurii. Când au ajuns aproape, m-am ridicat să poată trece. Puii de om au fugit spre casele lor și după puțin timp mulți oameni cu gălețile pline de apă au venit să stingă incendiul. Dar focul era ditamai dihania! Cu ochii roșii, șuiera și se-înfoia! Când a ajuns la mine, am tras apa din adâncuri și l-am așteptat. Limbile lui fierbinți sfârâiau când încercau să intre. Focul a încercat în mai multe rânduri să mă învingă, dar nu a reușit! Alerga de colo, colo pufnind și trosnind și încet, încet, nemaivând ce mânca, s-a stins de ciudă.

Cu greu își revenise pădurea atunci, dar semințele vieții erau în pământ, așteptând. Ploaia și-a făcut rostul ei și în curând, negrul pământului pârjolit s-a acoperit de verdele crud al plantulelor. Și sătenii au ajutat, care mai de care, plantând mesteceni în stânga și-n dreapta, copacii crescuți de ei în sat.

Fata ascultă cu răsuflarea întretăiată povestea bătrânului *Sphagnum*. Odată cu ea, toate vietățile ascultau.

– Îți mai amintești anii în care oamenii ardeau turba ca să se încălzească? Cu greu mai puteam respira, spuse o salcie¹⁶ alteia, unduindu-și ramurile pletoase.

Sphagnum își amintea, dar ajuta bucuros oamenii să supraviețuiască iernilor geroase. El își aminti însă când oamenii săpaseră canale adânci în jurul lui, iar verile

¹⁶ *Salix caprea*

secetoase care urmaseră îl scurseseră de vlagă. Barba îi albise. Abia mai putuse respira. Atunci *Sphagnum* a strigat după ajutor. Prima dată, după mult timp, norii au îmbrățișat pământul și ceața deasă a umezit firele de *Sphagnum*. Și durerea bătrânului mușchi s-a risipit în îmbrățișarea ei răcoroasă, așa cum se întâmplă cu fiecare durere îmbrățișată! Câțiva pini bătrâni și oboșiți au căzut la pământ și au obturat canalele făcute de oameni. Ușor, ușor, apa s-a adunat, iar întreaga mlaștină și-a recăpătat suflul. Insectele și broscuțele se întorceau, plantele înfloreau, ciupercuțele își ridicau pălăriuțele.

Broasca deschise gura ei mare să povestească și ea. Îi plăcea să se audă vorbind. Când începea ea, toată mlaștina răsuna de orăcăielile ei.

– Și după foc a venit potopul! Da, o ploaie cum n-ai mai văzut! Să vedeți cum a început. Stăteam întinsă la Soareeeee, când un strop de apă m-a picurat pe burtică.

Două fire de *Pyrola rotundifolia*¹⁷ se uitară la burta umflată a broaștei și zâmbiră.

Un fâșiit ușor se auzi dinspre o tufă de *Carex*¹⁸ și sunetul o făcu pe broască să se ascundă.

– Ssssimt mirosss de o burtică de brosssscuță, sâsâi o viperă¹⁹ micuță.

– Te rugam spune-ne cum a fost cu potopul, se rugă de mușchi o tufă de merișor²⁰. Avea boboțe roșii și era așa frumoasă, că nu puteai să îi reziiți! Îți venea să o mănânci, nu alta. *Vaccinium myrtillus*²¹ se rugă și el.

17 Plantă care crește în zonele umede.

18 Plantă erbacee numită popular Rogoz

19 Viperă poate fi întâlnită în zone umede.

20 *Vaccinium vitis-idaea*

21 Afin

Și *Sphagnum* îi iubea și continuă să povestească în locul broscuței.

– În timpul acela, când pădurea era încă distrusă, un potop a căzut pe meleagurile acestea. Nimic nu stătea în calea apelor! Valuri de apă neagră năvăleau, spălând cenușa și înghițind pământul! Atunci eu am deschis gura și am înghițit apa și am înghițit și am înghițit... Și așa m-am săturat și eu de apă!

– Ca Setilă din povești, râse Ana. Mi-aduc aminte cum bunicul povestea de viitură. Le-a fost teamă că apele le vor lua casele și au știut că numai mlaștina îi mai poate salva. Și așa a fost!

– Ce tot spui acolo? o întrebă Aura

– Nimic, nimic, răspuse Ana.

Trecuse prin multe *Sphagnum* în viața lui lungă. Dar nu se dădu-se bătut niciodată! Luptase și avusese grijă de toți prietenii lui, plante, animale și ciuperci²².

Sphagnum și-ar fi dorit să-i cunoască și pe ceilalți copii, dar ei mai aveau drum lung până acolo.... Așa că în înțelepciunea lui, nu mai așteptă. Știa că apa lui e rece și copiii se puteau îmbolnăvi. *Sphagnum* îi spuse Anei cum să iasă. Atunci ea se întinse pe pătura verde de mușchi și scoase ușor un picior, apoi pe al doilea. Îi ajută și pe ceilalți doi și apoi pași ușor pe movilițele ca niște pernuțe care se vedeau aici-colo. Ajunse la margine, se întoarse și le mulțumi *Sphagnum*-ului și celorlalte vietăți pentru tot. Le promise că se va reîntoarce. Ceilalți doi copii o priveau ca și când și-ar fi pierdut mințile. Ea observă și zâmbi. Era atâta împăcare în sufletul ei, că nimic nu o mai tulbura. Le făcu semn să o urmeze și pași hotărât înainte. Putea să găsească

²² În mlaștini sunt plante, insecte și ciuperci care nu pot trăi în alt tip de ecosistem.

calea spre oraș cu ochii închiși, doar ascultând murmurul pădurii. Înțelegea natura într-un fel în care nu putea să descrie în cuvinte, de parcă se conectase la întreaga natură ca într-o mare rețea.

Celor doi copii li se păru ca ea devenise tare ciudată, așa că îndată ce au ieșit din pădure s-au dus la casele lor fără a mai scoate un cuvânt. Telefoanele mergeau iar, internetul zbârâia! Spre bucuria celor doi, nimic nu se schimbase! Doar în față se schimbase ceva...

Târziu în noapte o singură fereastră era luminată. Aplecată deasupra ecranului, fata căuta cuvinte complicate date de oameni ca să numească ceea ce ea văzuse, auzise și simțise, acolo, în mlaștină.

La Biologie un singur proiect a fost notat cu 10. Profesoara citise de mai multe ori proiectul. Totul era foarte bine scris, dar lucrarea avea ceva în plus, ceva care simțea că ceva îi scăpă. Era acel ceva ce doar se vede, se aude și se simte.

